

Twee studenten krijgen als eerste ‘duurzaamheidsaantekening’

Op 23 december 2024 legden twee accountancystudenten, Fiona Schouten en Carlijn de Block, als eerste bij de NBA met succes het slotexamen af inclusief een ‘duurzaamheidsaantekening’.

De twee studenten, allebei werkzaam bij EY, werden tijdens hun mondelinge slotexamen ook bevestigd over de controle van duurzaamheidsrapportages door de examinatoren. Ze voldoen allebei ruimschoots aan de gestelde eis van acht maanden praktijkopleiding, die door de Commissie Eindtermen Accountantsopleiding (CEA) is vertaald in 660 uren aan werkzaamheden in het kader van duurzaamheid.

Het met succes voltooide slotexamen bevatte zowel vragen over financial audits als over duurzaamheid. Bij de financial audit waren de vragen wel technischer, merkte Fiona Schouten. “Bij duurzaamheid waren de vragen wat meer ‘hoog over’, ook omdat we nog heel veel niet weten.” Carlijn de Block gaf aan “intrinsiek gemotiveerd” te zijn om

zich op duurzaamheidsrapportages te storten. “Het voelde niet als extra moeite, ik haal er energie uit.”

Duurzaamheidsverslaggeving is nog geen formeel onderdeel van de eindtermen voor het accountantsexamen. Maar de twee studenten hebben hun examen wel afgelegd onder de toekomstige CSRD-voorwaarden en eindtermen. De CSRD wacht nog op de nationale implementatiewet. De twee geslaagden krijgen een ‘normaal’ getuigschrift, aldus de NBA, maar op het moment dat de CSRD-wetgeving en de nieuwe eindtermen in werking treden, ontvangen zij een addendum. Inmiddels is duurzaamheidsverslaggeving voor nieuwe studenten standaard opgenomen in de accountantsopleiding.

Fiscalist is ‘beste baan’ in 2025

Het beroep van fiscalist staat dit jaar bovenaan de top 20 van ‘beste banen’ van Indeed, een ranglijst van de meest gevraagde functies. Veertig procent van de top 20 in de lijst bestaat uit financiële functies.

De lijst van Beste Banen in Nederland voor 2025 laat zien waar de arbeidsmarkt naartoe beweegt en welke functies veel worden gevraagd. De ranglijst is gebaseerd op de grootste stijging in het aantal vacatures in 2024 ten opzichte van het jaar ervoor, in combinatie met minimaal een modaal inkomen (circa 44.000 euro) en een duurzame groei sinds 2021. De lijst voor 2025 wordt aangevoerd door de fiscalist (82 procent groei, gemiddeld salaris € 60.535), gevolgd door de pedagogisch medewerker (29 procent groei) en de *field engineer* (25 procent groei). Twee jaar geleden scoorde de assistent-accountant nog het hoogst.

De financiële sector blijft een belangrijke bron van werkgelegenheid, met functies zoals belastingadviseur, manager audit, financieel manager en financieel medewerker, die steeds meer in trek zijn en allemaal in de

top 20 staan. Bedrijven hebben behoefte aan professionals die kunnen ondersteunen bij risicobeheer en het naleven van regelgeving, stelt vacaturesite Indeed.

Techniek, zorg en onderwijs

Ook in de techniek en IT liggen goede kansen, van applicatiebeheerders tot systeembeheerders en engineers. Deze sectoren blijven groeien door de voortdurende digitalisering en technologische vooruitgang. In 2025 blijft ook de vraag naar zorgprofessionals en onderwijsbegeleiders hoog. De zorgsector heeft veel behoefte aan huisartsen en andere zorgprofessionals, terwijl in het onderwijs de vraag naar pedagogisch medewerkers toeneemt. Deze sectoren tonen sterke groeipercentages, mede door de vergrijzing van de bevolking en meer focus op onderwijs.

Expats

Ervaringen van Nederlandse accountants in den vreemde.
Dit keer: Jerry van Vive, ceo bij Driessen Catering Equipment in Lamphun, Thailand.

‘Thai kunnen hard werken, maar ook hard feesten’

“De eerste tien jaar van mijn carrière werkte ik in de accountancy. Ik heb er veel van geleerd, maar ik zag mij dat niet tot mijn pensioen doen. Ik wilde iets opbouwen, in plaats van alleen in projecten te werken. En niet alleen maar droge cijfers beoordelen, maar ook mensen aanjagen en businessresultaten halen. De internationale klanten die ik bij PwC had, droegen bij aan het gevoel dat ik niet op mijn plek zat. Dat contact met mensen uit andere landen sprak mij aan. Toen ik in 2002 financemanager van een *shared service center* voor een producent van koel-systemen werd, kon ik die eerste ambitie verwezenlijken: meewerken aan het verbeteren van de business. Na vier jaar kwam de mogelijkheid om voor Driessen als financial controller naar Thailand te gaan. Ik hoefde er niet lang over na te denken. Ik was er al zes keer op vakantie geweest. Je kan alle hokjes afvinken: prachtige natuur, aardige mensen, lekker eten, mooi weer. Als financial controller hield ik mij vooral bezig met het verbeteren van de verslaggeving. Ze hadden een solide boekhouding, maar het ontbrak aan managementinformatie. *Forecasting* kenden ze bijvoorbeeld niet.”

Weinig discussie

“Eigenlijk zou ik maar drie jaar blijven, maar toen kwam het aanbod om general manager te worden. Ik kreeg eindelijk de kans om mij te bewijzen. Wat het uitdagend maakte, was dat ik de enige buitenlander was in de organisatie. En veel Engels spraken ze achttien jaar geleden nog niet. We moesten de *lean*-werkwijze implementeren. Zoiets lukt alleen als je achter je bureau vandaan komt. Ik liep veel door de fabriek om te kijken hoe de machines draaiden. En ik introduceerde visueel management. Een whiteboard met groene en rode magneten, zodat iedereen in een oogopslag kan zien of we nog op schema zitten. Een rode magneet betekent bijvoorbeeld dat materiaal er niet is. Hoe ga je dat herstellen? Het is de kunst een cultuur te creëren waarin mensen hun stem durven te laten horen. In eerste instantie was er weinig discussie. Als ik zei: we gaan linksaf,

dan volgde iedereen ook al was rechtsaf misschien beter. Als ik overwerkte, bleef iedereen zitten. Op het moment dat je samen een beter resultaat bereikt, ontstaat er vertrouwen. Mensen worden mondiger. Het duurde vijf jaar voor ik de taal onder de knie had. Ik spreek het helaas nog steeds niet vloeiend. Gelukkig spreken steeds meer mensen Engels.”

Tropenjaren

“Ik ben Nederland gaan waarderen sinds ik in Thailand woon. Bijvoorbeeld hoe efficiënt de overheid in Nederland is georganiseerd. Als ik in Thailand mijn rijbewijs wil verlengen, moet ik mij in allerlei bochten wringen. Ik kom regelmatig in Nederland maar ben niet van plan om terug te keren. De kinderen staan op eigen benen. Mijn zoon zit in het derde jaar van de accountantsopleiding, wat ik heel leuk vind. Mijn ouders zijn zelfs geëmigreerd naar Thailand. Ik merk dat ik afscheid heb genomen van veel Nederlandse gewoontes. In het begin wilde ik steeds weten wat er in het eten zat. Nu neem ik gewoon een hap. Ik checkte altijd de weersverwachting. Daarmee ben ik ook gestopt. En ik raak niet meer zo snel in paniek. Ik heb hier veel crises meegemaakt: branden, overstromingen, explosies. Het waren tropenjaren. Wat niet is veranderd, is mijn gedrevenheid. Sinds anderhalf jaar zijn we overgenomen door een private equity-partij. Dat voelt weer als vroeger. Toen ik begon was het een familiebedrijf. Daarna werden we onderdeel van een grote corporate organisatie. De *spirit* is weer terug. We zijn wendbaarder. Ik heb nu als ceo een vrijere rol en leid ook de commerciële afdeling. Dat contact met klanten is nieuw. Ik geniet van die nieuwe uitdaging. De keerzijde van de medaille is dat je hier hard moet werken. Een werkweek van 55 uur is niets bijzonders. We beginnen in de fabriek om half acht en een werkdag gaat door tot half zeven. Thai hebben weinig vrije tijd. Binnen veel bedrijven wordt ook op zaterdag gewerkt. Alles is hier intensiever. Thai kunnen hard werken, maar ook hard feesten. Als we een personeelsfeest hebben, gaat het dak er af.”

Grote accountantskantoren worstelen met cultuur en controlekwaliteit

Het wordt steeds moeilijker voor accountantsorganisaties om personeel te behouden. Dat heeft ook invloed op de kwaliteit. Dat stelt de Amerikaanse toezichthouder Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) in een rapport over de relatie tussen werkcultuur en controlekwaliteit.

Doel is onder meer om te achterhalen waarom de controlekwaliteit leed onder de coronapandemie, iets wat eerder naar buiten kwam. Inspecties van de PCAOB lieten een stijging zien van het percentage fouten bij uitgevoerde audits, bij vier van de zes grootste Amerikaanse accountantsorganisaties. Uit interviews met leidinggevendenden en partners bij Deloitte, EY, PwC, KPMG, Grant Thornton en BDO blijkt onder meer dat het oude 'meester-gezel-leerling'-model, waarin beginnende accountants leren van oudere collega's, anno nu minder wordt gehanteerd. Dat heeft te maken met het veelvuldig op

afstand en hybride werken. Ook zou sprake zijn van spanning tussen verschillende generaties werknemers bij de grootste accountantsorganisaties in de VS.

Baan in plaats van carrière

De jongere generatie heeft andere opvattingen over hun carrière dan oudere collega's, constateert de PCAOB; een stelling die aansluit bij andere onderzoeken. Jonge medewerkers zien hun werk meer als een baan dan als een carrière en zijn daarom eerder geneigd het beroep te verlaten als ze elders een aantrekkelijke kans krijgen, aldus de toezichthouder. De sector worstelt nog altijd met het aantrekken van talent, mede door concurrentie van beter betaald ander werk in finance en technologie. Accountantskantoren doen hun best om de reputatie van urenfabrieken met lange dagen, vooral in het busy season, wat kwijt te raken. Maar managers hebben vaak andere belangen dan initiatieven gericht op meer evenwicht tussen werk en privé. De krappe arbeidsmarkt is mede aanleiding voor sommige kantoren om de audit opnieuw in te richten, met inzet van nieuwe AI-tools om afwijkingen op te sporen. Medewerkers kunnen zich dan meer richten op het onderzoeken van zulke afwijkingen en andere complexe issues, die vragen om een afgewogen oordeel.

Studie biedt inzichten in wereldwijde belasting- en accountantssector

Wolters Kluwer heeft een rapport gepubliceerd over de *Future Ready Accountant*, waarin belangrijke trends in de belastingadvies- en accountantssector worden belicht. De studie biedt een internationale analyse van de sector, met een focus op thema's als technologische vooruitgang, de impact van AI, talentmanagement en bedrijfsstrategieën.

Het rapport is gebaseerd op antwoorden van ruim 2.300 accountancyprofessionals wereldwijd en bevat regiospecifieke edities voor de Europese, Amerikaanse, Canadese en Asian-Pacific-markten. Uit de studie blijkt dat 83 procent van de bedrijven adviesdiensten aanbiedt als kernactiviteit of op verzoek. Nog eens 20 procent is van plan deze diensten uit te breiden. Onder aanvoering van AI, digitale transformatie en een verschuiving naar adviesdiensten positioneren kantoren zich voor duurzame groei. Van de accountancyprofessionals denkt 57 procent dat de vooruitgang op het gebied van AI een grote impact zal hebben op de sector. Hoewel de toepassing van generatieve AI-tools (GenAI) nog in de kinderschoenen staat, is het algemene sentiment overweldigend positief; slechts 15 procent is negatief over de invloed van AI. Zorgen over

gegevensbeveiliging, nauwkeurigheid en hoge implementatiekosten blijven de belangrijkste obstakels. Slechts 25 procent van de bedrijven stelde een AI-beleid op; deze bedrijven staan positiever tegenover AI (84 procent) dan bedrijven zonder beleid (44 procent).

Arbeidsmarkt

Het aantrekken en behouden van geschoold talent wordt door bedrijven wereldwijd gezien als een van de meest urgente problemen. 41 procent denkt dat dit de komende vijf jaar een grote impact zal hebben. Tachtig procent van de bedrijven is het erover eens dat technologie helpt om de talentkloof te verkleinen. En 61 procent benadrukt dat technologie ervoor kan zorgen dat er minder routinetaken nodig zijn, zodat het personeel zich kan concentreren op interessanter en waardevoller werk.

Snelgroeiende kantoren melden een toegenomen gebruik van oplossingen in de cloud, die zowel de efficiëntie van de praktijk als de klanttevredenheid bevorderen. Driekwart van de bedrijven die gebruikmaken van de cloud, rapporteerden een groei in winstgevendheid.

ChatGPT slaagt nog niet voor de RA-opleiding

AI-tool ChatGPT wist met aanvullende training te slagen voor gestandaardiseerde oefenexamens van internationale accountantsopleidingen. Maar het behalen van het Nederlandse examen voor registeraccountants lijkt nog een brug te ver.

Dat blijkt uit een recent experiment aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Een door ChatGPT 4 gegenereerde uitwerking van het landelijk tentamen Audit & Assurance, gemaakt op 10 december 2024, werd beoordeeld door meerdere onafhankelijke correctoren. Zij wisten daarbij niet dat het om een AI-gegenereerde tekst ging. ChatGPT kreeg voor het ingeleverde werk een mager cijfer 5, niet voldoende om te slagen. Het Nederlandse tentamen bleek dus nog een brug te ver voor kunstmatige intelligentie. Uit de feedback van de correctoren bleek vooral dat de antwoorden niet specifiek genoeg waren, aldus VU-docent Rens Wildenbeest. "Hoewel ChatGPT een redelijke basis biedt, ontbreekt het nog aan de scherpte en de diepgaande inzichten die een registeraccountant kan toevoegen." Zijn conclusie is daarom: "ChatGPT is een hulpmiddel, maar de menselijke expertise is op dit moment nog wel noodzakelijk."

Internationaal wel geslaagd

Het experiment aan de VU volgt op eerder internationaal onderzoek naar de inzetbaarheid van ChatGPT in de accountantspraktijk. Duitse en Amerikaanse onderzoekers zetten de versies en mogelijkheden van ChatGPT-modellen in bij accountantsexamens zoals die voor certified public accountant (CPA), certified management accountant (CMA) en certified internal auditor (CIA). Aanvankelijk vielen de eerste versies van de AI-tool daarbij nog door de mand, met duidelijk lagere scores dan studenten zelf. De ChatGPT 3.5-versie kon nog geen enkel examen doorstaan, met een gemiddelde score over

alle beoordelingen van ruim 53 procent. Maar de overstap naar het ChatGPT 4-model verbeterde de scores al met gemiddeld 16,5 procent. Extra training van de AI-tool verhoogde die scores met nog 6,6 procent en het toestaan van het model om te redeneren en handelen (zoals gebruik van een rekenmachine en andere hulpmiddelen) verbeterde de scores met nog eens 8,9 procent. Na al deze verbeteringen slaagde ChatGPT voor alle examens met een gemiddelde score van 85,1 procent. De internationale onderzoekers spreken op basis van hun resultaten over een "significante, misschien zelfs dramatische, impact" van AI op het accountantsberoep en het accountantsonderwijs. "Misschien is de juiste vraag niet of we deze technologie overhopen, maar eerder of we die wel genoeg hypen."

Accountancy: meer omzet, dalende productiviteit

De accountancy heeft te maken met een groeiende vraag naar accountantsdiensten, maar ook met een dalende productiviteit in de sector. Dat blijkt uit het *Accountancy Benchmark Report* van Simplicate.

Het softwarebedrijf deed onderzoek onder ruim vierhonderd accountants- en administratiekantoren, waarvan iets meer dan de helft accountantskantoren.

In 2024 daalde de gemiddelde productiviteit van de onderzochte accountants- en administratiekantoren van 72 procent in het eerste kwartaal naar 66 procent in het vierde kwartaal. Ondanks deze afname groeide de omzet per fte in dezelfde periode van 123 duizend euro naar 130 duizend euro; meer omzet met minder productieve uren dus.

Automatisering

Volgens Simplicate is een belangrijke factor de toename van automatisering. Medewerkers registreren evenveel uren, maar besteden relatief meer tijd aan interne processen dan aan klantwerk.

Accountantskantoren rekenen gemiddeld 106 euro per uur voor hun diensten. De top 20 van de accountantskantoren in het onderzoek zaten gemiddeld op 119 euro per uur. Bij administratiekantoren ligt dit respectievelijk op 92 euro en eveneens 119 euro per uur. Over het algemeen geldt dat hoe groter het kantoor is, hoe hoger het uurloon, aldus het onderzoek.